

ACHTEROMZIEN ÉN VOORUITZIEN

Ethische visie op meerzijdige verantwoordelijkheid

Roger Burggraeve (ethicus KU Leuven)

“Tussen aansprakelijkheid en verantwoordelijkheid”

**De positie van de hulpverleners in
welzijnsvoorzieningen**

(Advies nr. 5)

*Studiedag Ethische Commissie VIW
Provinciehuis Leuven, 23 januari 2009*

Inleiding

*Zorgethisch mensbeeld
omvat aansprakelijkheid
én verantwoordelijkheid*

*Achtergrondcommentaar
bij Deel 2 Advies Nr. 5 Ethische Commissie
Vlaams Welzijnsverbond*

I. Van retrospectieve naar prospectieve verantwoordelijkheid (v.)

(1) Een stukje geschiedenis

- V. ontstaan als aansprakelijkheid
- Verantwoording over beleid
- Achteromziend n. wat begaan werd
- Juridisch aspect: zie Deel 1 Advies

(2) Belang van retrospectieve
verantwoordelijkheid

- Niet enkel intenties,
ook beslissingen en daden.
- Nood aan juridisch goed gekaderde
hulpverlening.
- 'Verantwoordelijkheidsruimte' komt vrij.

(3) Grenzen aan retrospectieve verantwoordelijkheid

- Angst om verantwoordelijkheid op te nemen: "Houd je veilig aan de regels".
- Verantwoordelijkheidsminimalisme: "Hoe minder je doet, des te minder ben je aansprakelijk".

(4) Van retrospectieve naar prospectieve verantwoordelijkheid

- Van verantwoording 'over' naar verantwoordelijkheid 'voor'.
- Uitbreiding qua 'object' en 'reikwijdte' ('ongelijktijdigheid')
- Preventieve verantwoordelijkheid: bezonnen zorgzaamheid die voorzienbare schadelijke gevolgen inschat en voorkomt.

II. Meerzijdige ethische verantwoordelijkheid

(1) Verantwoordelijkh. in 1ste persoon

- Ik-zelf als vertrekpunt én doel.
- Eindigheid: gezonde baatzucht.
- Mislukking en onmacht.
- Bevrijding tot vrijheid.
- Hulpverlening: zorg voor emancipatorische zelf-verantwoordelijkheid.

(2) Verantwoordelijkh. in 2de persoon

- 'Door de ander' (heteronomie).
- De 'ongewenste' of vreemde ander.
- Van 'gezicht' naar het naakte 'gelaat'.
- Bekoring tot en verbod om te doden.
- Opgenomen verantwoordelijkheid:
 - 1° erkenning en respect
 - 2° goedheid die zich 'veroneindigt'
 - 3° tastbare, economische zorg
 - 4° ander in lijden en sterven niet alleen laten

(3) Verantwoordelijkh. in 3de persoon

- Anderen (mv): eerste goedheid eerste geweld.
- Nood aan verdelende rechtvaardigheid.
- 'Derden' en structurele rechtvaardigheid.
- Kwade als keerzijde van het goede: risico inherent a. elke georganiseerde hulpverlening.
- Nood aan drievoudige overschrijding:
 - (1) steeds betere rechtvaardigheid
 - (2) mensenrechten (v. unieke ander)
 - (3) 'kleine goedheid'

Tot slot

Verantwoordelijkheid ingebed:

- ethiek van de ander
die mij voorafgaat (*'gave'*)
- ethiek van de ander
die heelt en voltooit (*'belofte'*)

Dank u wel!